

PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY” W PRZEDSZKOLU MIEJSKIM NR 9 W ZAMOŚCIU

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88 poz. 553 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 ze zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209 poz. 1245).

CO TO JEST PRZEMOC W RODZINIE?

Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Cel wszczęcia procedury;

Podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa dziecku, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie.

Kiedy należy wszcząć procedurę „Niebieskie Karty”?

Wszczęcie procedury następuje w przypadku zaistnienia podejrzenia stosowania wobec dziecka przemocy w rodzinie.

Formularze:

- formularz „**Niebieska Karta – A**” – wypełniany przez przedstawiciela przedszkola po uzyskaniu informacji o stosowaniu przemocy wobec dziecka,
- formularz „**Niebieska Karta – B**” – pouczenie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, przekazywane przedstawicielowi pokrzywdzonego dziecka,
- formularz „**Niebieska Karta – C**” – wypełniany przez członków zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wobec osoby dotkniętej przemocą w rodzinie,
- formularz „**Niebieska Karta – D**” – wypełniany przez członków zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wobec osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie.

Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela oświaty (dyrektor przedszkola, nauczyciel) w obecności dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie (§ 2.1 Rozporządzenia). Rozmowa z pokrzywdzonym dzieckiem powinna być przeprowadzona w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności dziecka oraz zapewniających mu bezpieczeństwo. Może to mieć miejsce zarówno w przedszkolu, jak i w miejscu pobytu dziecka.

Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa (§ 5.3 Rozporządzenia).

W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” z uwagi na nieobecność dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, ze względu na stan jego zdrowia lub zagrożenie jego życia lub zdrowia, wypełnienie formularza następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z nim lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z pokrzywdzonym dzieckiem jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje bez jego udziału.

Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B” rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie (§ 6.3 Rozporządzenia).

Następnie, niezwłocznie po wszczęciu postępowania, ale nie później niż w terminie siedmiu dni (§ 7 Rozporządzenia) od dnia wszczęcia, przedstawiciel przedszkola przekazuje formularz przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego powołanego przez wójta/burmistrza/prezydenta i składającego się z przedstawicieli: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, a nadto kuratorów i prokuratorów (art. 9a ust. 3–5 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Po przekazaniu formularza zespołowi interdyscyplinarnemu dalsze działania podejmowane są już przez ten zespół.

Czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury należy przeprowadzić w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego, a jeżeli te osoby są podejrzane o stosowanie przemocy wobec ucznia, czynności przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego (§ 5.1 i 2 Rozporządzenia).

Działania pracownika przedszkola w ramach procedury „Niebieska Karta” (§ 15):

1) udzielenie informacji o:

- możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;

2) zorganizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,

3) prowadzenie rozmów z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informowanie tych osób o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,

4) diagnozowanie sytuacji i potrzeb osoby, a w szczególności dziecka, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,

5) udzielanie kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej

oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Wszystkie czynności podejmowane przez przedstawiciela oświaty w ramach procedury są dokumentowane. Dokumentacja może być przekazana organom ścigania prowadzącym postępowanie przygotowawcze.

Zawiadomienie organów ścigania:

Obowiązek taki powstaje z chwilą podjęcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przemocy wobec dziecka. Należy o zdarzeniu zawiadomić policję lub sąd rodzinny właściwy według miejsca zamieszkania dziecka. Przedszkole jako podmiot zawiadamiający o popełnieniu przestępstwa jest informowane przez organa ścigania o wszczęciu i zakończeniu zainicjowanego postępowania.

WSKAZÓWKI DLA RODZICÓW, KTÓRZY PODEJRZEWAJĄ, ŻE DZIECKO JEST KRZYWDZONE

Rodzicu!

- Nie pozostawaj obojętny wobec przejawów krzywdzenia dziecka. Reaguj, gdy widzisz każdą zmianę w jego zachowaniu, wyglądzie – dziecko zwłaszcza w wieku przedszkolnym może mieć trudność z ujawnieniem swoich problemów.
- Nie postawiaj dziecka samego z problemem. Gdy sygnalizuje ono, że chce rozmowy, szczególnie gdy zaobserwowałeś niepokojące zachowania, poświęć mu czas – wysłuchaj i staraj się pomóc.
- Gdy sytuacja tego wymaga, zainicjuj rozmowę w bezpiecznych, sprzyjających warunkach. We wstępie do rozmowy użyj określonych i sprawdzonych słów typu: „Domyślam się, że coś cię martwi, niepokoi, ale coś powstrzymuje cię, by o tym rozmawiać” lub „Martwię się, że dzieje się coś, z czym sobie nie radzisz, ale nie wiem, jak ci pomóc”.
- W przypadku, gdy dziecko demonstruje zachowania społecznie nieakceptowane, można spróbować zdefiniować trudności przez pryzmat trudnego zachowania. Podczas rozmowy stosuj pytania typu: „Czy jest coś, co cię martwi?”, „Dotarła do mnie informacja o bójkę z kolegami w przedszkolu. Domyślam się, że coś cię rozzłościło, ale w życiu zdarza się, że trudno jest się opanować, kiedy mamy wiele trudnych spraw na głowie”.
- Nie wywieraj presji, jeśli dziecko wyraźnie odmawia rozmowy i reaguje lękiem czy wycofaniem. Powiedz mu wyraźnie, że się o nie martwisz, wyraż gotowość wysłuchania w odpowiedniej chwili, gdy będzie gotowe do takiej rozmowy.
- Bądź obiektywny wobec problemu. Nie obwiniaj potencjalnego sprawcy, z którym dziecko często jest emocjonalnie związane.
- Używaj pytań typu: „Co się stało?”, „W jaki sposób?”, „Co było potem?”, „Kto jeszcze był przy tym zdarzeniu?”. Unikaj pytań w rodzaju: „Dlaczego/jak to się stało?” – dziecko raczej nie rozumie przyczyn krzywdzenia i pobudek działania.
- Wspieraj dziecko w słuszności jego zachowania. Użyj słów: „Nie ma w tym twojej winy, nikt nie ma prawa cię krzywdzić”.
- Możesz poinformować dziecko, że może zaistnieć potrzeba rozmowy z innymi osobami na temat tego, co powiedziało, oraz o tym, co zamierzasz zrobić, by mu pomóc.

Materiały dla rodziców

Literatura definiuje następujące rodzaje przemocy:

I. Przemoc fizyczna – to wszelkiego rodzaju bezpośrednie działania z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie, np. popychanie, obezwładnianie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewanie wrzątkiem lub żrącymi substancjami, użycie broni.

Objawy przemocy fizycznej:

Siniaki, ślady po uderzeniach w różnych miejscach ciała, rany twarzy i głowy w różnych stanach gojenia się, ślady po oparzeniach, powtarzająca się opuchlizna, a także złamania, zwichnięcia, lęk przed rozebraniem się, lęk przed dotykiem drugiej osoby, strój nieadekwatny do pory roku oraz pogody, nadmierna apatia lub agresja.

II. Przemoc psychiczna – to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, stosowanie gróźb, szantażowanie.

Objawy przemocy psychicznej:

Zaburzenia mowy (wynikające z napięcia nerwowego), psychosomatyczne (ból jelitowo-żołądkowy, ból i zawroty głowy), moczenie i zanieczyszczanie się (zazwyczaj u dzieci), ból mięśni, nadmierna potliwość, zaburzenia snu, brak poczucia pewności siebie, niska samoocena, wycofanie, depresja, fobie, lęki, zachowanie destrukcyjne, kłopoty z kontrolą emocji, poczucie krzywdy i winy, nieufność wobec innych, zachowania agresywne w stosunku do innych osób, tendencja do uzależniania się od innych.

III. Przemoc seksualna – to wymuszanie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. nieakceptowane pieszczoty, praktyki seksualne, seks z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia.

Objawy przemocy seksualnej (uwzględniające przemoc seksualną w stosunku do dzieci):

Objawy somatyczne – najczęściej mają charakter pośredni, tj.: choroby weneryczne, wirus HIV, infekcje dróg moczowo-płciowych, urazy pochwy, odbytu, przerwanie błony dziewiczej, krwawienie z narządów rodnych, ból przy oddawaniu moczu czy kału, krwawe stolce, infekcje jamy ustnej.

Objawy psychologiczne i behawioralne – nadmierna erotyzacja dziecka: prowokacyjne i uwodzicielskie zachowania seksualne, erotyczne rysunki lub zabawy, agresja seksualna wobec rówieśników, wczesna lub nasilona masturbacja dziecięca nieadekwatna do fazy rozwoju psychoseksualnego, nieadekwatny do poziomu rozwoju dziecka język dotyczący sfery seksualnej, obniżony nastrój, lęk, niepokój (dziecko może bać się iść do szkoły czy przedszkola, boi się kontaktów z ludźmi, boi się spać samo itd.), poczucie winy, niska samoocena, koszmary, lęki nocne, nadpobudliwość psychoruchowa, trudności w koncentracji uwagi, wtórne moczenie nocne, zachowania regresywne (np. powrót do ssania palca czy smoczka), złe relacje z rówieśnikami, dolegliwości psychosomatyczne: ból brzucha, głowy, nudności, wymioty.

IV. Zaniedbanie – niezaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych dziecka, odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, stanem zdrowia, higieną, właściwym odżywianiem i ubieraniem.

Objawy zaniedbania:

Częsta absencja w przedszkolu, brak przyborów szkolnych, ubiór nieadekwatny do pory roku, niedożywienie, zaniedbanie pod względem higienicznym i zdrowotnym (brudna odzież, skóra, przewlekłe nieleczone choroby, niezazywanie niezbędnych leków, brak szczepień, koniecznych badań, zaburzony rozwój fizyczny), pozostawanie na dworze bez opieki w godzinach wieczornych i nocnych, apatia, bierność.

Gdzie szukać pomocy?

Obszerne materiały dotyczące przemocy w rodzinie i problematyki krzywdzenia dzieci zostały opublikowane na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji (www.ore.edu.pl). Wiele przydatnych informacji w tym zakresie jest także dostępnych na stronach ośrodków pomocy społecznej, organizacji, instytucji i stowarzyszeń zajmujących się problematyką krzywdzenia dzieci i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Informacje dotyczące problematyki przemocy można znaleźć również w poradniach rodzinnych ds. przeciwdziałania przemocy lub ośrodkach interwencji kryzysowej.

Postanowienia końcowe

Procedura wchodzi w życie z dniem podpisania.

Zamość 09.09.2013 r.